

Beleidsplan 2017 – 2024

Stichting De Fryske Mole

januari 2017

INHOUDSOPGAVE

	Bldz.
Voorwoord	3
Inleiding	4
Hoofdstuk 1 Huidige situatie	5
1.1 onze stichting en positie	5
1.2 onze molens	7
1.3 onze organisatie	8
1.4 onze doelstelling en activiteiten	9
1.5 onze visie en uitgangspunten	10
1.6 onze financiën	11
1.7 onze PR	13
Hoofdstuk 2 Gewenste situatie	14
2.1 waar willen we staan in 2024	14
2.2 wat is het verschil (met de huidige situatie)	14
2.3 waar moet aan worden gewerkt	15
2.4 wat is haalbaar	15
Hoofdstuk 3 De opgave	16
3.1 de productanalyse	16
3.2 de uitdagingen en acties	16
Hoofdstuk 4 Onze toekomst	18
4.1 onze missie en beleidsdoelen voor 2017-2024	18
4.2 onze financiële planning en prioritering	18
4.3 risicoanalyse	19
4.4 tot slot	20
Samenvatting	21

Bijlagen:

- 1- overzicht rijksmonumentale molens in eigendom en hun bouwkundige staat**
- 2- activiteitenplan 2017-2020**
- 3- visiedocument molenbehoud**
- 4- statuten**
- 5- administratieve organisatie**

Voorwoord

Cultuurhistorie geeft identiteit!

Kijk naar de oude kerken als de ziel van de dorpen en steden. Kijk naar de typerende dorpsgezichten en kijk naar het landelijk gebied met fraaie monumentale boerderijen en de aanwezige beeldbepalende monumentale molens als leestekens in het landschap.

Het zijn deze objecten die de eigen omgeving vertrouwd en herkenbaar maken. Het geeft onze regio een geheel eigen karakter en maakt cultuurhistorie zichtbaar, leesbaar en beleefbaar. Voor veel mensen geeft dat een gevoel van intimiteit en geborgenheid, maar evenzeer draagt het de ontstaansgeschiedenis van de regio met zich mee. Zo hebben de molens een verhaal in zich over met name de inpoldering, drooglegging en de instandhouding van ons cultuur- en natuurlandschap. Het zien en begrijpen is namelijk ook waarderen en waarderen zal leiden tot bewust omgaan met deze getuigenissen uit het verleden. Veel van het oorspronkelijk erfgoed is reeds verloren gegaan en dat brengt mee dat de roep om behoud door rijks, provinciale en gemeentelijke overheden nadrukkelijk is geworden om de noodzakelijke bescherming te bieden. De industriële molens zijn al verdwenen, en wij willen niet dat dit ook met onze poldermolens gebeurt. Soms wordt de roep om behoud - of zelfs verfraaiing - versterkt door tegelijk andere activiteiten toe te voegen, zoals museale zaken in de vorm van gereedschappen, fotoreportages en historisch beeldmateriaal. Waar het hier met name om gaat zijn molens die de maalfunctie vervulden en thans in een aantal gevallen noch een ondersteunende maalfunctie ten behoeve van Wetterskip Fryslân hebben als de nood voor de huidige elektrisch aangedreven gemalen te hoog wordt. Dat betekent ook dat er in veel gevallen geen inkomsten zijn te genereren die een bijdrage kunnen zijn voor de instandhouding.

Met andere woorden, om genoemde molens in stand te kunnen houden en te kunnen beheren voor de komende generaties, is het noodzakelijk dat de daarvoor benodigde geldmiddelen beschikbaar komen en blijven. Wij als stichting „De Fryske Mole“ beijveren ons met veel enthousiasme al ruim veertig jaar om koste wat het kost de molens in Fryslân in stand te houden. Want behalve het beeldbepalende karakter van molens in het landschap - en soms in de bebouwde omgeving - waren deze molens immers eeuwenlang belangrijke dragers van de economie. Molens droegen zorg voor de benodigde machine-energie ten behoeve van de waterbeheersing en allerlei andere economische activiteiten, waarbij aandrijving van „werktuigen“ noodzakelijk is geweest zoals thans door elektrische- en verbrandingsmotoren is overgenomen.

Onze belangrijkste drijfveer was en is om dit kostbare erfgoed te behouden en goed te beheren. Aan de hand van een aansprekend maar ook zorgvuldig beleid, doen wij alles wat in onze mogelijkheden ligt om daaraan bij te dragen.

Met behulp van dit beleidsplan willen wij bij onze overheden en mede zorgdragende instanties en particulieren de handen op elkaar krijgen voor instandhouding van de bij ons in beheer zijnde molens in de toekomst. Wij hopen de lezers met dit beleidsplan te overtuigen, dat de stichting een doelmatig beheer tot stand kan brengen met onze beleidsuitgangspunten, beleidsdoelen, acties en werkzaamheden. Samen dragen we zo bij aan het behoud van uniek erfgoed in Fryslân. Het draait tenslotte om de molens.

Bestuur van de Stichting „De Fryske Mole“

Inleiding

Dit beleidsplan is eigenlijk meer dan een beleidsplan. Wij trekken grote lijnen naar de toekomst, vermelden de uitgangspunten van ons monumentenbeheer, zeggen hoe we er tegen aankijken, hoe wij met partners, overheden en derden willen omgaan en welke overwegingen daarbij een rol spelen.

Dit Beleidsplan 2017-2024 is ook de samenvatting en vastlegging van al onze vernieuwde beleids- en andere plannen die richting geven aan onze toekomstvisie voor onze molens. Zo hebben we onze visie over hoe om te gaan met molenbehoud en de uitvoeringspraktijk vastgelegd in ons Visiedocument Molenbehoud (vastgesteld d.d. 27-3-2014) en een Activiteitenplan 2017-2020 (vastgesteld d.d. 28-8-2016) waarin ons beleid en onze visie wordt vertaald in een concreet werkprogramma met bijpassende begroting. Ons beleid was vastgelegd in het Beleidsplan 2013 – 2016 (vastgesteld d.d. 25-6-2012) dat met dit Beleidsplan 2017-2024 van een nieuwe houdbaarheidsdatum wordt voorzien. Daarnaast geeft dit Beleidsplan 2017-2024 ook onze missie aan en de opgave van hoe wij de huidige situatie in een gewenste situatie in de toekomst willen en kunnen realiseren.

Waarom dit Beleidsplan 2017-2024?

- Actualisatie voorgaand Beleidsplan:

Het voorgaande beleidsplan dateert nog van 2013 – 2016. In dit nieuwe beleidsplan 2017 -2024 houden we de in het voorgaande beleidsplan opgestelde beleidsdoelen tegen het licht en actualiseren we deze waar nodig en bekijken we of er zo nodig aanvullend nieuwe beleidsdoelen bij dienen te komen. Ons beleid voorzien we dus in feite van een nieuwe houdbaarheidsdatum.

- Inzicht in de te verwachten financiële aspecten:

We willen niet alleen zelf zicht blijven houden op onze financiën, maar willen Inzicht verschaffen aan onze partners en subsidiegevers in de voor de beleidsdoelen benodigde financiën.

- Invulling aan onze publieksfunctie:

Aan de hand van dit beleidsplan bepalen wij ons (toekomstig) werkveld op dit vlak. Een belangrijk aspect daarin is om dit beleidsplan en de daarin benoemde doelen, werkzaamheden en acties onder de aandacht te brengen van de inwoners van onze provincie. Gezien de maatschappelijke taak die wij op ons hebben genomen, is het ook wenselijk om te komen met een toekomstvisie en deze te delen.

- Inzicht in de organisatie:

Een beleidsplan biedt daarnaast ook inzicht met betrekking tot achtergronden van een organisatie. Zo verschaft een beleidsplan inzicht in gestelde doelen, werkwijze, planning en financiën. Daarmee is dit beleidsplan voor ons ook een zelfevaluatie of onze organisatie nog steeds de kwaliteit heeft om een POM-status waardig te zijn.

Voor de afwijkende beleidsperiode 2017-2024 is gekozen, omdat deze overeenkomt met de Subsidieregeling Instandhouding Monumenten (Sim) van het rijk. In 2018 kunnen wij weer onze instandhoudingsplannen (PIP's) voor een periode van zes jaar indienen. De einddatum van ons Beleidsplan valt dan samen met de einddatum van deze Sim-periode. Verder dan dat jaar kan nu nog niet worden gekeken.

Leeswijzer:

Dit Beleidsplan 2017-2024 is als volgt vorm gegeven. In Hoofdstuk 1 wordt de huidige situatie weergegeven van onze stichting, molens, organisatie, doelstellingen en activiteiten, visie en uitgangspunten, financiën en onze PR. De aandachtspunten die daar bij spelen worden benoemd. In Hoofdstuk 2 geven we aan waar we willen staan in 2024, wat het verschil met de huidige situatie is, waar we aan moeten werken en of dat haalbaar is. In Hoofdstuk 3 (De Opgave) analyseren we dit en benoemen we onze uitdagingen en de opgave waar we voor staan. In Hoofdstuk 4 (Onze Toekomst) formuleren we vervolgens niet alleen onze missie en beleidsdoelen, maar ook de acties die nodig zijn om dat te bereiken. In Hoofdstuk 4 zetten we tevens de beleidsdoelen af tegen onze financiën en planning en prioriteren deze aan de hand van een risicoanalyse en geven we de stappen aan die we daar in gaan zetten.

Hoofdstuk 1 Huidige situatie

1.1 onze stichting en positie

De Stichting De Fryske Mole is opgericht op 28 december 1970 en is de opvolger van de Provinciale Friese Molencommissie. Onze doelstelling zoals in de oprichtingsakte is verwoord, luidt als volgt:

“Het bevorderen en verzekeren van de instandhouding van molens in de provincie Friesland door het naar vermogen onderhouden en restaureren van de in eigendom zijnde molens en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt. Zoals het laten draaien van de molens door gediplomeerde molenaars en de uitgifte van het kwartaalblad „De Utskoat”.

Het is dan ook onze missie om de aan ons toevertrouwde molens als cultuurhistorische monumenten én als functionerende werktuigen te behouden, beheren en bewaren. Dit uit respect voor hun betekenis in onze geschiedenis.

Wij hebben momenteel 42 monumentale molens en een monumentaal molenrestant in eigendom. Daarnaast zijn er twee voormalige molenaarswoningen in eigendom. Als zich in Fryslân situaties voordoen waarbij andere moleneigenaren afstand wensen te doen van hun molens, willen wij - zo dat al mogelijk is - partij zijn in de overname van hun monumentale molens .

Positie:

Provincie Fryslân

Op grond van het ontstaan van de stichting is er altijd een hechte relatie met de provincie geweest. Dit heeft zich vertaald in een jaarlijks geïndexeerde bijdrage voor het onderhoud van de molens en algemene kosten. Tevens is er regelmatig bestuurlijk en ambtelijk overleg over molenzaken, waarbij de stichting ook als belangenbehartiger van de overige Friese molenstichtingen wordt beschouwd. Wij stellen prijs op het voortzetten van de goede verstandhouding met de provincie en zullen de rol als belangenbehartiger blijven vervullen.

Rijk:

Onze molens zijn rijksmonumenten. Voor financiering van de instandhouding van de molens maken wij gebruik van de rijksregeling het Besluit Rijkssubsidiering Instandhouding Monumenten (BRIM). Bij wijzigingen aan het rijksmonument zal het Rijk in enkele gevallen, o.a. bij reconstructie, de gemeente adviseren bij vergunningaanvragen.

Gemeenten:

Vanwege de verspreide ligging van de molens, hebben wij contacten met veel gemeenten. Dit contact bestaat grotendeels uit overleg over planologische ontwikkelingen, restauratie en onderhoud van molens. Planologische ontwikkelingen kunnen namelijk een negatief effect op de molenbiotoop hebben. Er zal voldoende windvang voor de molens moeten blijven, wil de draaivaardigheid niet in gevaar komen. Ook in de toekomst blijft het contact met de gemeenten van groot belang.

Wetterskip Fryslân:

Voor ons een andere belangrijke partner is het waterschap Wetterskip Fryslân, vaak in verband met het maalvaardig houden van de molens. Zo is er een overeenkomst over de instandhouding van de molens en een overeenkomst van opdracht met Wetterskip Fryslân afgesloten. Het waterschap verstrekt aan ons een jaarlijkse vergoeding voor het inzetten, het inzetbaar houden en de verbetering van de molens ten behoeve van de waterhuishoudkundige taken van het waterschap. In de overeenkomst van opdracht is geregeld dat het waterschap De Fryske Mole opdracht geeft voor het bemalen van de bijbehorende polders. Voor ons is bij de uitvoering van de opdracht sprake van een inspanningsverplichting en geen resultaatsverplichting. Voor de

overeenkomsten krijgen wij jaarlijks een vaste vergoeding per molen. Het gaat om 26 molens die eventueel inzetbaar zijn.

Landelijke en regionale molenorganisaties

De vereniging “De Hollandsche Molen” fungeert als landelijk overkoepelend orgaan voor de nationale belangenbehartiging van de molenstichtingen. Aangezien wij lid zijn van de Molenadviesraad (adviserend orgaan voor het bestuur van de genoemde vereniging), hebben wij veel contact met de vereniging. Zij spelen vaak ook een bemiddelende, adviserende rol voor het verkrijgen van middelen voor het ongesubsidieerde deel van restauratiekosten of voor de kosten van groot onderhoud. Als belangenbehartiger van de andere Friese molenstichtingen vindt jaarlijks overleg met deze stichtingen plaats. Al deze contacten zijn belangrijk voor ons en zullen worden voortgezet.

Aanliggende eigenaren/ gebruikers van de molens

Door de ligging van het molenbezit in het landelijk gebied, hebben wij met vele aanliggende eigenaren en gebruikers van gronden te maken. De ontsluiting van de molens, welke niet direct aan de openbare weg zijn gelegen, vindt meestal plaats via een erfdiensbaarheid van overpad. Dit recht wordt op de minst bezwarende wijze gebruikt. Om overlast van distels enzovoort te voorkomen, worden de molenerven regelmatig door de molenaar gemaaid. Veel aanliggenden hekkelen de gehele sloot rond het molenerf en houden t.b.v. de molens een “oogje in het zeil”, hetgeen door de stichting zeer op prijs wordt gesteld. Dit werk in natura is een belangrijke bijdrage in de onderhoudskosten en kan hopelijk worden voortgezet.

Molenaarsverenigingen

Er zijn in Fryslân twee, voor ons relevante, molenaarsverenigingen actief; het “Gild Fryske Mounders” (Gilde van Friese Molenaars) en het “Gilde van Vrijwillige Molenaars”. Deze beide verenigingen verzorgen de opleiding van molenaars en zijn daarom van groot belang om het aantal molenaars op de molens van de stichting op peil te houden. Vandaar dat wij onze molens ook als lesmolens beschikbaar stellen. Tevens organiseren zij activiteiten zoals de Friese Molendag, waardoor de molens onder de aandacht van de bevolking worden gebracht. Aan deze activiteiten werkt de stichting graag mee. Voor de op de molens van de stichting werkzame molenaars, beleggen wij in de maand december een jaarvergadering. Hierop worden de molenaars bijgepraat over de ontwikkelingen binnen de stichting en kunnen zij hun eigen zaken aan de orde stellen.

Monumintehûs Fryslân

Wij maken qua huisvesting gebruik van de faciliteiten (zoals vergader- en archiefruimte, post, kopiëren) in het Monumintehûs Fryslân, waar nog tien andere Friese organisaties op het gebied van de monumentenzorg werkzaam zijn. Samen met deze organisaties wordt ook over samenwerking, afstemming en ondersteuning overlegd in het Platform Fryske Monuminte-Organisaasjes. Met een aantal organisaties wordt nauw samengewerkt, vooral met de Monumentenwacht (secretariële en financiële ondersteuning) en sinds 1 februari 2012 met het Steunpunt Monumentenzorg Fryslân (coördinatie en beleidsondersteuning).

Donateurs

De stichting heeft een betrekkelijk klein aantal van ongeveer 200 trouwe donateurs. Het beleid is erop gericht om dit aantal te vergroten.

1.2 onze molens

Ons huidige molenbezit omvat 42 molens bestaande uit een achtkante stellingmolen, een tsjasker, zes spinnekoppen en vier en dertig achtkante grondzeilers. Tevens is het molenerf met molenrestanten van de afgebrande molen De Non nog in eigendom. Het streven is er op gericht dat het molenrestant, rijksmonument zijnde wordt gerestaureerd. Wij streven niet actief naar uitbreiding van ons molenbezit. Bij een eventuele overdracht van een molen wordt als voorwaarde gesteld, dat de molen in een goede staat van onderhoud verkeert en er blijvend voldoende financiële middelen beschikbaar zijn voor de instandhouding. In bijlage 1 wordt een overzicht gegeven van de molens (rijksmonument) in ons eigendom en hun bouwtechnische staat op dit moment. De algemene conditie van onze molens is redelijk tot goed. Een molen wordt constructief als matig beoordeeld en alleen het molenrestant "De Non" is technisch in slechte staat.

Onderhoud / Instandhouding

In het kader van de Sim, worden de PIP's (Periodieke Instandhoudingsplannen) voor Sim-subsidie bij het rijk ingediend. Voor de Brim-periode 2013-2018 (Brim 2011) is het PIP op 15 januari 2012 ingediend met een totaalbedrag van circa. € 5,5 miljoen (€ 1.260.000,-- subsidie, van ca € 5,2 miljoen .subsidiabele kosten). Op basis van het PIP wordt tevens subsidie aangevraagd bij de provincie en de gemeenten waar de molens gelegen zijn. Het jaarlijks uit te voeren onderhoud wordt vastgesteld op basis van het PIP met daarbij het onafhankelijk inspectierapport en de opname ter plaatse. Voor het nodig geachte onderhoud leveren aannemers (molenbouwers, schilders, rietdekkers) een offerte, welke wordt beoordeeld door het bestuur. In voorkomende gevallen kan advies worden ingewonnen bij de onze technisch adviseur, Van Reeuwijk Bouwmeester. Voor zover de beschikbare subsidiegelden dat toelaten, verkrijgt een aannemer schriftelijk opdracht om onderhoud uit te voeren. In die gevallen waar te weinig geld voor onderhoud beschikbaar is, gaat de onderhoudstoestand van de molen achteruit en versnelt op termijn de restauratiebehoefte. De molenaar draagt verder zorg voor het kleine onderhoud aan de molen en onvoorziene zaken.

Restauratie

Na verloop van tijd is het onontkoombaar dat groot onderhoud of anders genoemd restauratie van de molen of grote onderdelen hiervan, zoals de riet - houtbedekking, het gevlucht, vijzel en binnenwerk moet worden uitgevoerd. Indien restauratie nodig is, wordt door het bestuur opdracht gegeven aan een externe molendeskundige voor het maken van een bouwhistorisch onderzoek. Aan de hand van het bouwhistorisch onderzoek en een bouwkundig inspectierapport wordt het restauratieplan, c.q. bestek gemaakt. Op basis van dit bestek worden drie of vier gerenommeerde molenbouwers (waar we al jarenlange positieve ervaringen mee hebben) uitgenodigd om in te schrijven. In principe wordt aan de laagste inschrijver het werk gegund. Om de restauratie financieel rond te krijgen wordt er naast de overheden ook een beroep gedaan op diverse fondsen.

Verzekering

Molens zijn zoals bekend door de riet - of houtbedekking brandgevoelig en daardoor een kwetsbaar bezit. Verzekering van molens is wenselijk, maar de premie daarvoor is aanzienlijk en niet subsidiabel. De molens zijn verzekerd tegen brandschade. Stormschade wordt uit het Brim/Sim betaald aangezien de technisch slechte onderdelen waarbij stormschade kan ontstaan al zijn omschreven in het instandhoudingsplan.

Molenbiotoop

Onder de molenbiotoop wordt de aard van de omgeving verstaan, welke invloed heeft op het functioneren van de molen als een draai- c.q. maalwerktuig en als een monument. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de wind- en waterbiotoop. Voor het behoud van een goede windbiotoop zijn vooral planologische ontwikkelingen van belang. Deze ontwikkelingen toetsen wij aan de hand van de door de vereniging "De Hollandsche Molen" uitgegeven "Handleiding Molenbiotoop". Er dient ruimte voor molens te blijven. De waterbiotoop (voldoende water om te kunnen malen) is bij een aantal molens niet optimaal, door een in de loop der jaren verlaagd

waterpeil en door het verdwijnen van de koppeling met de boezem. Hierdoor moest helaas voor een aantal molens een rondmaal circuit worden gemaakt en zijn enkele vijzels verlengd. Met Wetterskip Fryslân hebben wij afspraken gemaakt om waar mogelijk de molens weer een functie te geven in de waterhuishouding.

1.3 onze organisatie

Bestuur

Ons bestuur bestaat vanaf 1 april 2012 uit 5 personen. Naast voorzitter, secretaris en penningmeester, zijn drie leden belast met technische zaken. Het bestuur wordt ondersteund door een juridisch- en een molenbouwkundig adviseur. Met het vertrek van de secretaris per 1 april 2012 zijn diens beleidsondersteunende en uitvoerende taken ondergebracht bij de, van het Steunpunt Monumentenzorg Fryslân ingehuurde, coördinator c.q. 'bedrijfsleider' (zie hierna bij ondersteuning). Hiermee is de ondersteuning van het bestuur voor de komende periode gewaarborgd.

Molenaars

Er zijn nu circa 60 vrijwillige molenaars op de molens actief. Hoewel alle draaivaardige molens hiermee voorzien zijn van een eerste en soms tweede molenaar, blijven door verloop nieuwe molenaars nodig. Voor het vastleggen van de onderlinge verhoudingen en verplichtingen tussen ons en de molenaars, is er een afsprakenlijst opgemaakt en door partijen getekend.

Ondersteuning

Het bestuur wordt ondersteund door een juridisch adviseur en een molenbouwkundig adviseur. Sedert 2006 wordt door het bestuur financiële ondersteuning in de vorm van het voeren van de boekhouding ingehuurd bij de Monumentenwacht en vanaf 2010 ook secretariële ondersteuning. Deze ondersteuning is in een overeenkomst vastgelegd en willen wij continueren.

In het kader van de eerdergenoemde samenwerking in het Monumintehûs, zijn de beleidsondersteunende en uitvoerende werkzaamheden van de secretaris – na bemiddeling door en goedkeuring van de provincie Fryslân – uitbesteed aan het Steunpunt Monumentenzorg Fryslân. Een en ander is vastgelegd in de op 7 maart 2012 ondertekende overeenkomst dienstverlening. In 2012 werden de meer administratieve werkzaamheden voor de stichting (maximaal 340 uur) opgenomen in het product 'ondersteuning particulier initiatief' van het Steunpunt en werden de meer beleidsondersteunende en coördinerende werkzaamheden (maximaal 411 uur) in het kader van hun betaalde dienstverlening aan de stichting gedeclareerd. Vanaf 2013 is dit anders en structureel geregeld en wel zodanig dat deze ondersteuning in zijn geheel is ondergebracht in het product 'ondersteuning particulier initiatief' van het Steunpunt Monumentenzorg Fryslân en dat zij daartoe ook budgetsubsidie van de provincie Fryslân ontvangt. Dat bedrag (circa € 28.000) kreeg de stichting minder aan budgetsubsidie; het budget voor deze ondersteuning verschoof derhalve van ons naar het Steunpunt. Op deze wijze wordt door ons op een goede manier invulling gegeven aan de samenwerking, en wordt de stichting professioneel ondersteund. Deze ondersteuning willen wij op de ingezette wijze continueren.

POM

Vanwege onze ervaring, jarenlange goede zorg voor de molens en onze rol ten opzichte van landelijke en regionale molenorganisaties, zou erkenning van onze organisatie en onze werkzaamheden in de vorm van een POM-status (Professionele Organisatie Monumentenbehoud) veel voor ons betekenen. Niet alleen voor wat betreft de voordelen die aan een dergelijke status zijn verbonden, maar ook qua waardering van ons werk voor het behoud van dit Friese erfgoed. Op 25 augustus 2014 is een aanvraag bij de minister ingediend om voor deze status in aanmerking te komen. Deze status werd niet verleend, met name vanwege het hoofdargument dat de uitvoeringspraktijk niet voldoende zou zijn gewaarborgd. Wij hebben dit ter harte genomen en hebben het proces van verdergaande professionalisering in gang gezet. Hiertoe hebben wij o.a. een audit-commissie ingesteld. Het huidige Beleidsplan zal ook onderdeel zijn van een hernieuwde aanvraag.

1.4 onze doelstelling en activiteiten

Onze doelstelling is het bevorderen en verzekeren van de instandhouding van molens in de provincie Fryslân door het naar vermogen onderhouden en restaureren van de in eigendom zijnde molens en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt.

In dit beleidsplan richten wij onze blik ook op de langere termijn om een duurzaam molenbehoud na te streven en de daartoe noodzakelijke uitvoeringspraktijk te beschrijven en de resultaten die wij daarmee willen bereiken. Het is niet alleen een planmatige beschrijving van wat en hoe we gaan doen, maar ook de blik werpen op de langere termijn waarin onze visie en missie besloten ligt.

Wij beogen de beschreven voorgenomen doelstellingen te bereiken door :

- Het maken en uitvoeren van het jaarlijks vast te stellen meerjarig onderhoudsplan.
- Het maken van restauratieplannen en het uitvoeren daarvan.
- Het ook in de toekomst blijvend kunnen inschakelen van gediplomeerde molenaars die op vrijwillige basis de molens met regelmaat laten draaien / malen en het beheer van de molen en het molenerf te verzorgen. Daarnaast geven de molenaars uitleg over de werking van de molen en de geschiedenis daarvan. Op verzoek van Wetterskip Fryslân kunnen molens worden ingezet bij extreem waterbezwaar of bij uitval van reguliere pompactiviteit. Ook zijn enkele molens beschikbaar voor de opleiding van toekomstige molenaars.
- Het in samenwerking met het Gild Fryske Mounders uitgeven van een kwartaalblad, bestemd voor publiciteit, externe voorlichting en als bindend orgaan voor donateurs, subsidiegevers en de molenaars.
- Het verzorgen van een eigen website om ons culturele erfgoed onder de aandacht van een breder publiek te brengen en informatie te geven over de activiteiten van de Stichting en daarmee tevens donateurs te werven. Daarbij wordt ook aangegeven dat de Stichting de ANBI status bezit.
- Het onder de aandacht brengen van het molenbestand bij bedrijven en instanties op het gebied van recreatie en toerisme.
- Informatie verschaffen aan scholen door het geven van excursies bij de molens met uitleg door de molenaar of door uitleg op school met behulp van de zogenoemde monumentenkist..

Om de doelstellingen te realiseren ontvangen wij een jaarlijkse boekjaarsubsidie van de provincie Fryslân en hebben daartoe zowel ambtelijk als bestuurlijk overleg. Wij maken daarvoor een meerjarig activiteitenplan waarin de voorgenomen werkzaamheden nader worden omschreven, welke jaarlijks worden geëvalueerd. In Bijlage 2 vindt u het Activiteitenplan 2017-2020 (vastgesteld d.d. 28-8-2016) dat benodigd was om voor boekjaarsubsidie volgens een nieuwe meerjarensystematiek van de provincie Fryslân in aanmerking te komen. Hierin staan onze activiteiten opgenomen per product van ons gekoppeld aan een productbegroting.

Daarnaast zijn er de contacten met gemeenten waar onze molens zijn gesitueerd, over de daarmee samenhangende planologische en financiële aangelegenheden die van belang zijn voor een op de toekomst gericht behoud.

In de uitvoering van onze taak worden wij ondersteund door het Steunpunt Monumentenbeheer Fryslân middels het inhuren van een Coördinator voor het aansturen van de dagelijkse uitvoeringspraktijk en meer vraaggericht voor de te wensen aanvullende dienstverlening.

Om de kwaliteit van de door de stichting uit te voeren werken te bewaken is er een Auditcommissie ingesteld die jaarlijks verslag uitbrengt van haar bevindingen over de werkprocessen, de kwaliteit van onderhoud en restauratie en de professionaliteit van de stichting. (zie bijlage; Kwaliteitsborging DFM m.b.v. auditcommissie)

1.5 onze visie en uitgangspunten

Onze visie op ons handelen, op onze omgang met de molens en in de uitvoeringspraktijk, hebben wij vastgelegd in het Visiedocument Molenbehoud (zie Bijlage 3). Samenvattend vinden wij dat het wenselijk is dat de molens kunnen blijven malen en dat het laten malen van molens door vrijwillige molenaars wordt uitgevoerd. De molens maken onderdeel uit van het toeristisch product Fryslân. Dit stuk cultuur moet worden behouden. In hoofdlijnen volgen wij het rijksbeleid. Wijzigingen aan de molens die tot gevolg zouden hebben dat de rijks monumentale status van onze molens in gevaar komt, zullen in principe niet worden verricht. Zorgvuldige omgang met de monumentale waarden is het uitgangspunt. Als er onderdelen van een molen, om wat voor reden dan ook, vervangen moeten worden zal dit in goed overleg met betrokkenen worden overlegd en uitgevoerd. Het verplaatsen of het compleet vernieuwen van molens is niet aan de orde als dit betekent dat de monumentenstatus in gevaar komt. Mocht dit in de toekomst noodzakelijk blijken dan, zal vooraf met belanghebbenden een weloverwogen keus worden gemaakt. Vooraf kan hierover geen beleid worden vastgelegd omdat dit per situatie zal verschillen.

Deze visie heeft tot onze volgende uitgangspunten geleid, die in het Visiedocument Molenbehoud verder worden onderbouwd:

- Wij staan voor een integrale benadering van molenbehoud, waarbij een zorgvuldige omgang met de monumentale waarden voorop staat en de plaats van de molens in het landschap en hun functie voor de maatschappij belangrijke uitgangspunten zijn;
- Ons zorgvuldig monumentenbeheer is gebaseerd op kennis, ervaring en bouwhistorie;
- Onderhoud gebeurt bij voorkeur planmatig, is in overeenstemming met het molenhandboek en dient te getuigen van goed rentmeesterschap;
- Bij restauratie staat de instandhouding van monumentale waarden voorop, worden wijzigingen die de status van rijksmonument in gevaar brengen in principe niet verricht en als er onderdelen van een molen moeten worden vervangen, zal dit in goed overleg met alle betrokkenen worden uitgevoerd;
- Wij zijn zeer terughoudend met technische en materiaalkundige innovaties. Alleen daar waar de monumentale waarden niet in het gedrang komen, is enige ruimte voor het toepassen van innovaties;
- Wij hanteren gedifferentieerde maalintensiteit en maalvaardigheid naar kwetsbaarheid en monumentaliteit;
- In principe geen herbestemming van onze molens;
- Wij verplaatsen onze molens niet, tenzij ze - ondanks allerlei inspanningen in de ruimtelijke context – niet meer kunnen functioneren op de huidige plek en de monumentenstatus niet in gevaar komt. Deze afweging wordt alleen gemaakt als het inderdaad zo ver is. De nieuwe plek dient bij voorkeur een plaats te zijn waar vroeger ook een molen stond;
- Wij verhogen in principe onze molens niet;
- Wij reconstrueren onze molens niet, tenzij er na een calamiteit slechts sprake is van gedeeltelijke verwoesting en er nog sprake is van voldoende aanwezige monumentale waarden en het herstel de monumentenstatus niet in gevaar brengt.

1.6 onze financiën

Onze financiële verslaglegging vindt jaarlijks plaats door middel van het financieel jaarverslag dat door de penningmeester van de stichting wordt opgesteld en door een erkend accountantsbureau wordt gecontroleerd. Vanaf 2005 wordt tevens elk jaar een jaarverslag van de activiteiten van de stichting gemaakt.

Middelen t.b.v. het instandhouden van de molens

Rijk:

Op 1 januari 2006 werd het Brim (Besluit Rijkssubsidiëring Instandhouding Monumenten) van kracht, waarbij de destijds geldende restauratieregeling (Brrm) en onderhoudsregeling (Brom) werden samengevoegd tot één instandhoudingregeling. Deze regeling beoogde de molens in een permanent goede staat te houden. Op basis van dit Brim moeten monumenteneigenaren c.q. moleneigenaren een onderhoudsplan (het eerdergenoemde PIP) indienen dat een periode behelst van 6 jaar. Voor de periode 2007 t/m 2012 heeft de stichting een PIP ingediend met een totaalbedrag van € 3 miljoen. In januari 2012 heeft de stichting voor de periode 2013-2018 een instandhoudingplan (PIP) ingediend voor een totaalbedrag van ongeveer € 5,5 miljoen. Gezien het plafond van de subsidiabele kosten van € 50.000,- per molen, werd verwacht dat de 60% rijkssubsidie wordt gebaseerd op € 2,2 miljoen subsidiabele kosten. Op basis van een evaluatie van de Brim-regeling, is op 1 januari 2013 het Brim gewijzigd (Brim 2013). Inmiddels is er sprake van de Sim (Subsidieregeling Instandhouding Monumenten). Deze is gebaseerd op de Erfgoedwet (juli 2016) en daarmee verviel de Brim 2013. Momenteel vindt in het kader van "Erfgoed telt" een evaluatie van het gehele monumentenbestel plaats. Dit zal ongetwijfeld ook gevolgen hebben voor de Sim. Of er wijzigingen zullen komen van de Sim en wat de consequenties daarvan voor onze stichting en onze molens zal zijn, zullen we pas kunnen merken als wij een nieuw PIP voor 2019 e.v. moeten maken. Met twee effecten moet op kortere termijn al wel rekening worden gehouden; de Aangewezen Organisaties voor Monumentenbehoud (AMO), zoals wij waren, moeten weer opnieuw voldoen aan allerlei (andere en hogere) criteria om die (nieuwe POM)status waar te maken en het naar beneden brengen van het subsidiepercentage voor alle categorieën monumenten naar 50% zal in de toekomst nog meer inspanning vergen om meer cofinanciering te vinden dan nu al noodzakelijk is. Hoewel ons molenbestand generaal gezien in een redelijk tot goede staat van onderhoud verkeert, zijn in de periode 2013-2018 toch ongeveer tien 'restauraties' nodig. In feite betreft het hier groot onderhoud, hetgeen een veelvoud is van het beschikbare bedrag ad. € 50.000.

Provincie:

Van de provincie Fryslân wordt een bijdrage gevraagd van 15% van de instandhoudingskosten. Tevens wordt van de provincie verwacht dat zij de algemene kosten betaalt. In de afgelopen jaren heeft de provincie Fryslân een subsidieregeling voor monumenten gehad, waarbij zij gedecentraliseerde rijksmiddelen en haar eigen structurele middelen monumentenzorg in één fonds heeft gegoten. Voor ons als stichting was er binnen deze regeling in de periode 2012 t/m 2017 per jaar € 150.000 beschikbaar voor restauraties, waarbij deze bijdrage in 2015 en 2016 onderdeel uitmaakte van de budgetsubsidie. Voor 2017 staat deze bijdrage derhalve vast. Of dit zal worden voortgezet in 2018 en verder, is nu nog niet met zekerheid te zeggen.

Gemeenten:

Van de betrokken gemeenten waar onze molens staan, wordt een bijdrage in de instandhoudingskosten gevraagd van 25%. Dit vergt steeds meer inspanning, vooral in het licht van gemeentelijke bezuinigingen. Doordat de rijkssubsidie ook nog eens van 60% naar 50% terug is gegaan, zal het nog moeilijker worden om het noodzakelijke onderhoud financieel rond te krijgen.

Wetterskip Fryslân:

Met het Wetterskip Fryslân is een "Overeenkomst (van opdracht) inzet molen(s) onder groot waterbezwaar" afgesloten. Als molenbeheerder ontvangen wij jaarlijks van het Wetterskip een vergoeding van € 293,20 per molen voor het inzetten, inzetbaar houden en de verbetering van de molens ten behoeve van de

waterhuishoudkundige taken van het waterschap. Deze vergoeding is niet op al onze molens van toepassing, aangezien het alleen om die molens gaat die ook daadwerkelijk een rol kunnen spelen in de bemaling.

Externe fondsen:

Alleen voor de kosten van groot onderhoud c.q. restauratie van onze molens, doen wij bij tekorten in de financiering er van een beroep op externe fondsen.

Middelen t.b.v. de organisatie

Wij kregen jaarlijks boekjaarsubsidie van de provincie Fryslân. Deze budgetsubsidie werd gegeven op basis van het jaarlijks in te dienen productplan. In de productplannen 2012 t/m 2017 onderscheiden wij een viertal producten waar een provinciale budget- c.q. boekjaarsubsidie tegenover stond:

- uitvoeren onderhoud aan molens: € 52.500 (gebaseerd op een 'onderhoudssubsidie' van € 1.250 per molen);
- advies; o.a. onderhoud molens; € 13.000;
- algemene kosten onderhoud molens; € 40.800;
- voorlichting molens; € 3.000;

In haar brief van 24 mei 2016, geeft de provincie Fryslân aan dat zij voor de verstrekking van nieuwe subsidies c.q. de afhandeling van de boekjaarsubsidies een nieuwe meerjarige systematiek van vier jaar wil laten gelden. Deze periode loopt van 2017 t/m 2020. Om voor boekjaarsubsidie in aanmerking te kunnen komen, diende vóór 1 juli 2016 een meerjarenplan te worden ingediend met een Activiteitenplan voor de jaarschijf 2017. Dit activiteitenplan hebben wij ingeleverd, en voor de jaren 2017 t/m 2020 is er - op basis van de provinciale beschikking van 24 januari 2017 – een provinciale boekjaarsubsidie van € 359.200,- in het vooruitzicht gesteld (€ 89.800,- per jaar) om de doelstelling van onze stichting en onze producten te kunnen realiseren.

Sponsoring.

Op het terrein van sponsoring zijn wij nog beperkt actief; dit zal de komende jaren meer aandacht (moeten) krijgen, vooral als het eigen aandeel in de instandhoudingskosten groter wordt (Sim subsidie van 60% naar 50%). Ook nu al wordt door onvoldoende subsidies van overheden, ten behoeve van restauraties en verzekeringen, regelmatig een beroep gedaan op externe financiers in de vorm van fondsen en stichtingen

In het verlengde hiervan is door de Stichting De Jonge Arnoldus bij ons 40-jarig jubileum een gift gedaan van € 100.000,- ten behoeve van: "bijzondere activiteiten respectievelijk restauratieprojecten van de Stichting (DFM), zodra gebleken is dat overheidssubsidieregelingen niet (toereikend) zijn". Voor het beheer van deze gelden is door ons de Stichting Restauratiefonds Louise Scholten opgericht.

Zeker wanneer de lagere overheden in het kader van de Sim regeling de bijdrage niet in overeenstemming brengen met de rijksbijdrage, ontstaan er financiële problemen en zal vaker naar cofinanciering c.q. sponsoring gezocht moeten worden.

1.7 onze PR

Promotie

Het belang van een goed onderhouden molenbezit moet voortdurend onder de aandacht van veel betrokkenen, overheden, politiek, bedrijven, stichtingen en particulieren worden gebracht. De doelstelling is het product “molenmonument “ te promoten en door subsidies, sponsoring en donaties voldoende geld voor de instandhouding van de molens te verkrijgen. Om dit te realiseren geven wij het kwartaalblad “De Utskoat” uit, houden wij onze website bij, verstrekken wij persberichten en nodigen wij de pers uit bij onze activiteiten en houden wij ons beleidsplan actueel.

De Utskoat

Dit is een gezamenlijk kwartaalblad van de stichting en het “Gild Fryske Mounders”. Hierin worden de verschillende activiteiten vermeld en veel historische kennis van de verschillende molens en daaraan verwante zaken beschreven. Het blad wordt met een oplage van ca. 400 stuks onder o.a. donateurs en relaties verspreid.

Website

Omdat internet een zeer belangrijk communicatiemedium is, hebben wij in 2005 onze website www.defryskemole.nl gelanceerd. Hierop staan gegevens over onze stichting, ons molenbezit, de molenaars enz. Deze informatie is gemakkelijk beschikbaar voor belangstellenden en deze informatie wordt ook zo actueel mogelijk gehouden.

Relatie met de pers

Deze relatie is van groot belang. Hierdoor krijgen actuele onderwerpen als de ‘opening na restauratie’ de (Friese) molendag en andere activiteiten voldoende aandacht bij een breed publiek en wordt een breder draagvlak voor het werk van de stichting bereikt. Deze relatie zal blijvend goed moeten worden onderhouden.

PR-Commissie

Deze commissie wordt gevormd door vertegenwoordigers van de Stichting De Fryske Mole en het Gild Fryske Mounders, molenaar en websitebeheerder. Het gezamenlijke doel van deze commissie is meer aandacht aan de molens en het molenambacht geven en mensen ook uitnodigen vaker in of bij de molens te kijken.

De commissie zorgt voor actueel en aansprekend foldermateriaal. Ook is er recent een molenkaart uitgegeven met alle ruim 130 bestaande molens van Fryslân.

Bij bijzondere gebeurtenissen zoals heringebruikstelling na restauratie verzorgt de PR commissie de uitnodigingen en het programma.

De PR commissie tipt de webmaster over actuele zaken en de invulling van de website.

Doelen voor de komende periode op het gebied van PR zijn:

- het werven van nieuwe donateurs, met als doel 1000 donateurs in 2020;
- het werven van adverteerders op de websites defryskemole.nl en molenaarworden.nl;
- het plaatsen van infopanelen bij de molens van De Fryske Mole. Met als neven doel dat andere moleneigenaren in Fryslân kunnen aansluiten op het format;
- onderzoek naar het in gebruik nemen van een app die werkt via GIS in de buurt van een molen. Wie de app activeert kan bijvoorbeeld binnenkijken, zelfs als de molen niet open is. Er kan worden gewerkt met routes en aansprekende verhalen van de molenaar;
- meer aandacht geven aan de bestaande educatiemogelijkheden, zoals de Molenkist.
- het beschikbaar stellen van molens voor evenementen bij Leeuwarden Culturele Hoofdstad 2018;
- de Friese Molendag in 2018 extra ondersteunen met openstelling en zoveel mogelijk samenwerking met bestaande lokale initiatieven.

Hoofdstuk 2 Gewenste situatie

2.1 waar willen we staan in 2024

In 2024 willen we het volgende hebben bereikt:

- ▽ **Continuïteit;**
Al onze 42 molens zijn goed onderhouden en de bouwtechnische staat van alle molens heeft minimaal de kwalificatie 'redelijk';
- ▽ **Kwaliteitsborging;**
Onze organisatie is zodanig verder geperfectioneerd dat wij de POM-status hebben verkregen en de kwaliteit van onze werkzaamheden blijvend is geborgd;
- ▽ **Publieksfunctie;**
Onze PR en promotie heeft geleid tot een breed draagvlak onder de inwoners van onze provincie aangaande het erfgoed in het algemeen en onze molens in het bijzonder;
- ▽ **Voldoende financiën;**
Onze missie en doelstelling kunnen we blijvend realiseren doordat de benodigde financiën structureel en programmatisch beschikbaar zijn;
- ▽ **Uitgebreid netwerk;**
Onze samenwerking met de partners in het werkveld (overheid, maatschappelijke en cultuurhistorische organisaties, landelijke- en regionale molenorganisaties, molenaars, donateurs en inwoners) is zodanig geïntensiveerd dat sprake is van een echt Fries molennetwerk waar wij de drijvende kracht in zijn.

2.2 wat is het verschil (met de huidige situatie)

De voorgaande doelen die we ons hebben gesteld, verschillen in feite niet met wat we nu ook al nastreven. Onze missie en doelstelling verandert namelijk niet. Het betreft eigenlijk alleen het verder optimaliseren van ons functioneren en het aanscherpen van het beoogde resultaat.

Dat laatste zal moeilijk zijn, daar het bestendigen van de huidige situatie al lastig genoeg is. Zo zijn er enerzijds ontwikkelingen waarvan nu nog onduidelijk is hoe die in de toekomst voor ons zullen uitpakken, zoals de uitkomst van de landelijke evaluatie van het monumentenbestel "Erfgoed Telt". Anderzijds zijn er huidige ontwikkelingen c.q. problemen om de benodigde financiën voor restauraties en instandhouding voor elkaar te krijgen, zoals gemeenten die fuseren en bezuinigen zodat een structurele bijdrage van 25% in de instandhouding in gevaar komt, terwijl die bijdrage eigenlijk omhoog zou moeten naar 35% om de 10% bezuiniging van het rijk te kunnen compenseren. Maar ook fondsen waarop wij een beroep doen, hebben minder te besteden en geven minder (of vaker geen bijdrage) omdat tegelijkertijd het aantal vissers in de subsidievijver ook steeds groter wordt. Ook de bijdrage van de stichting De Jonge Arnoldus – die wij in onze 'reservepot' stoppen zijnde de stichting Restauratiefonds Louise Scholten - is niet meer structureel beschikbaar daar de stichting De Jonge Arnoldus niet meer bestaat maar een fonds is geworden waar ook anderen een beroep op kunnen doen.

Een andere complicerende factor is, dat wij vrijwel geen gelden kunnen genereren uit onze molens en dat wij daarom afhankelijk blijven van bijdragen van derden. Immers, aan onze molens in het buitengebied is geen (commerciële) nieuwe functie te geven, hooguit een nevenbestemming (lesmolen of achtergrond voor trouwfoto's). Cultureel ondernemerschap kan in ons specifieke geval geen aanvullende inkomsten opleveren, die we in de instandhouding van onze molens kunnen steken.

2.3 waar moet aan worden gewerkt

Kijkend naar onze vijf doelen (uit paragraaf 2.1), dan moet er eigenlijk op een drietal sporen worden gewerkt:

1. Financiën
2. Organisatie
3. Netwerk

Financiën

Essentieel is dat de benodigde financiële middelen voor zowel de organisatie als de instandhouding van onze molens op peil blijven en zoveel als mogelijk worden vastgelegd in continue en structurele geldstromen. Daar hebben we aan de ene kant onze partners voor nodig die nu ook al (vaak jarenlang) financiële ondersteuning bieden. Dat betekent vooral dat met de overheden (provincie en gemeenten) moet worden gesproken over langlopende structurele financiële ondersteuning. Bij de instandhouding van onze molens zou het daarbij aan administratieve lasten schelen en financiële planningsvoordelen opleveren, als in het kader van de Sim zou mogen worden geclusterd. Dat is echter alleen een optie voor organisaties met een POM-status, waardoor derhalve ook met kracht door ons aan de aanwijzing tot POM wordt gewerkt.

Het betekent aan de andere kant ook dat moet worden geprobeerd om de fondsen die nu voor instandhouding of restauratie een (incidentele) subsidie verstrekken, te bewegen deze middelen programmatisch en structureel voor ons in te zetten. Het betekent ook dat wij daarnaast ook op andere vormen van financiering – zoals crowdfunding – in moeten gaan zetten. Dit alles kan niet zonder bewustwording en draagvlak bij zowel de fondsen als de inwoners, waardoor wij nog meer aan PR, marketing en promotie moeten doen. Ook hier heeft de POM-status grote invloed; fondsen zijn in toenemende mate genegen om alleen maar subsidie te verstrekken voor organisaties die deze status hebben.

Organisatie

Dit spoor heeft een grote wisselwerking met het vorige financiële spoor, getuige de POM-status die op dat vlak veel in positieve zin in gang voor ons kan zetten. Daarom zijn we ook nadrukkelijk aan de slag gegaan met het advies van de POM-commissie. Zo hebben wij op het gebied van governance en kwaliteitsborging al een stap gezet met het instellen van een audit-commissie. Zo zullen wij met behulp van onze eigen deskundigheid ook met externe expertise onze organisatie nog professioneler maken.

Netwerk

Zowel in het kader van onze publieksfunctie als in de samenwerking met onze partners (deels ook vanuit financiën ingegeven), moeten wij intensiever ‘de boer op’ om het draagvlak meer inhoud en kracht te geven. Daarbij moeten we niet alleen van onze eigen belangen uitgaan, maar ook de wensen van onze partners betrekken. Alleen zodoende komen we tot een zichzelf versterkend netwerk.

2.4 wat is haalbaar

Niet op alle drie de sporen hebben we evenveel invloed en binnen het financiële spoor is zelfs ook dat erg verschillend per partner. Onze inzet zal in de eerste plaats gericht zijn op die zaken waar we zelf de hand in hebben. Dat geldt met name voor de POM-status. Met de aanbevelingen van de POM-commissie wordt een hernieuwde aanvraag ingediend ter verkrijging van de POM-status. In de optiek van ‘haalbaarheid’, is dit een spoor dat door ons kan en zal worden bewandeld. In die zin zijn ook de gesprekken en mogelijke acties gericht op het samenwerkende netwerk en draagvlak ‘haalbaar’. Wij zullen hier tijd – en dus geld - voor moeten inruimen.

Tegelijkertijd dienen we wel onze inzet te plegen op het vlak van de continuering van de (structurele) geldstromen. Hoewel we daar uiteindelijk geen zeggenschap over hebben, moeten we onze partners – vooral de overheden – overtuigen van onze missie en de financiële noodzaak. Net als bijvoorbeeld een onderzoek naar de mogelijkheden van andere financieringsvormen of het upgraden van PR-activiteiten, kost dat tijd en geld. Maar om onze toekomst zeker te stellen, zullen wij ook hierin investeren.

Hoofdstuk 3 De opgave

3.1 de productanalyse

We staan voor de opgave om onze vijf doelen (paragraaf 2.1) op drie sporen (paragraaf 2.3) te realiseren binnen onze vier producten zoals die zijn vastgelegd in het Activiteitenplan 2017-2020: onderhoud, restauratie, laten malen molens/instandhouding en PR-activiteiten. Deze vier producten zijn de logische onderdelen van ons algehele doel: het goed onderhouden van onze 42 molens. Kijkend naar waar aan moet worden gewerkt (paragraaf 2.3), zijn dat zaken die weliswaar allemaal leiden tot het hiervoor genoemde doel, maar die strikt genomen niet specifiek benoemd zijn in de producten. Niettemin kunnen en zullen wij onze extra inzet op het spoor van het netwerk op het gebied van de publieksfunctie, onder het product PR-activiteiten brengen.

Zo zullen wij onze inzet om te komen tot blijvende, continue en structurele geldstromen binnen ons product 'instandhouding' realiseren.

Het werk om de POM-status te verkrijgen, zullen wij met hetzelfde elan en op dezelfde wijze voor onze rekening nemen als de eerste aanvraag.

De opgave kunnen we dus binnen onze bestaande producten bewerkstelligen. Dat geldt ook voor het beleid. Met de opgave waar we voor staan, hoeft ons beleid niet te worden aangepast. Hooguit is er sprake van een intensivering van bepaalde beleidsonderdelen.

Wat er verder nodig is om de opgave te kunnen volbrengen qua acties en activiteiten, wordt in de volgende paragraaf concreet gemaakt.

3.2 de uitdagingen en acties

Het is een uitdaging om de vijf gestelde doelen te halen. Om de uitdaging aan te gaan, worden in het nu volgende per 'spoor' bij elke uitdaging acties (die wij zullen moeten ondernemen) per partner benoemd, welke in Hoofdstuk 5 zullen worden geprioriteerd:

Doel: Continuïteit Spoor: financiën	"zorgen voor continue en structurele geldstroom voor de instandhouding van onze molens"
Partner: ↓	Actie: ↓
Provincie Fryslân	Bij de provincie Fryslân bewerkstelligen dat binnen de provinciale subsidieregeling, jaarlijks €150.000 specifiek voor ons beschikbaar blijft vanaf 2018
Gemeenten	Bij de Friese gemeenten waar onze molens staan, bewerkstelligen dat de gemeentelijke bijdrage wordt opgehoogd van 25% naar 35%. Of in samenhang met de provincie er voor zorgen dat de rijksbijdrage van 50% met in totaal 50% vanuit gemeenten en/of provincie wordt aangevuld.
Rijk	Bij de RCE bewerkstelligen dat wij het onderhoud in het kader van de Sim mogen bundelen (indien de POM-status onverhoopt weer niet mocht worden verleend)
Fondsen	Bij de (grotere) fondsen bewerkstelligen dat zij structureel en programmatisch financiële ondersteuning leveren en geen incidentele subsidies
Wetterskip Fryslân	Continuering en mogelijk uitbreiding bewerkstelligen van het aantal molens van ons dat maalt in het kader van de waterhuiskundige taken en de daarvoor staande vergoeding
Donateurs	Ondanks het feit dat onze molens in het buitengebied liggen, toch uitbreiding realiseren van het aantal donateurs, dat nu op ongeveer 200 ligt.

Publiek	<p>Crowdfunding en publieksacties in de regio van de molen die op nominatie staat te worden gerestaureerd</p> <p>Nadrukkelijk onder de aandacht brengen dat wij als ANBI open staan voor schenkingen en legaten, o.a. door folders bij notarissen</p>
Restauratiebedrijven	<p>Zorgen voor goed en efficiënt onderhoud, waardoor minder kosten hoeven worden gemaakt, o.a. door:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sober en doelmatig restaureren - marktconforme aanbesteding

<p>Doel: Publieksfunctie Spoor: Netwerk</p> <p>Partner: ↓</p>	<p>“zorgen voor een breed draagvlak onder de inwoners in een goed samenwerkend Fries netwerk”</p> <p>Actie: ↓</p>
Provincie Fryslân	Bij de provincie Fryslân bewerkstelligen dat er afzonderlijk een extra financiële bijdrage komt om ons PR-beleid met meer plannen en activiteiten te kunnen uitvoeren. De huidige middelen schieten tekort om de publieksfunctie en promotie een upgrade te geven die vooral in toeristisch kader kansen biedt
Inwoners	Met acties, nieuwsberichten en promotie het draagvlak meer inhoud en kracht geven.
Landelijke en regionale molenorganisaties	Als belangenbehartiger van de andere Friese molenstichtingen en als lid van de Molenadviesraad, willen wij onze goede relatie continueren en uitbouwen met de vereniging De Hollandsche Molen.
Molenaarsverenigingen	Het belang van goede molenaars op onze molens is evident. Wij willen onze relatie en activiteiten met het Gild Fryske Mounders en het Gilde van Vrijwillige Molenaars op peil houden en waar nodig intensiveren.
Aanliggende eigenaren/gebruikers	Samenwerking met aanliggende eigenaren en gebruikers van gronden is van groot belang. Deze relaties willen wij zeker goed houden en zullen daarom een ‘relatiemanagement’ ontwikkelen.
Monumintehûs Fryslân	Het participeren in een breder cultuurhistorisch netwerk is belangrijk. Naast de huisvestingsfaciliteiten in het Monumintehûs Fryslân, werken wij ook samen met de andere monumentenorganisaties. De voordelen van deze samenwerking qua afstemming, kennis en kunde en gezamenlijk ‘optrekken’ willen wij continueren en zo mogelijk uitbreiden. De specifieke ondersteuning van de Monumentenwacht en het Steunpunt Monumentenzorg Fryslân willen wij handhaven.
Recreatiedeskundigen	<p>Samen met specifieke deskundigen een PR-plan met activiteiten en producten opzetten.</p> <p>Zorgen voor opname van onze molens in routes en in het fietspadenknooppuntenplan</p>

Hoofdstuk 4 Onze toekomst

4.1 onze missie en beleidsdoelen voor 2017-2024

Moet het voorgaande leiden tot bijgestelde missies, visies of (beleids)doelen ?

Nee, het is en blijft onze missie om de aan ons toevertrouwde molens als cultuurhistorische monumenten én als functionerende werktuigen te behouden, beheren en bewaren. Dit uit respect voor hun betekenis in onze geschiedenis.

Nee, onze formele doelstelling blijft hetzelfde: “Het bevorderen en verzekeren van de instandhouding van molens in de provincie Fryslân door het naar vermogen onderhouden en restaureren van de in eigendom zijnde molens en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt”.

Nee, we blijven bij onze visie trouw over hoe we met molens omgaan, over de uitvoeringspraktijk en onze visie op ons eigen handelen, zoals vastgelegd in het Visiedocument Molenbehoud. Molens moeten kunnen blijven malen en dat laten malen van molens moet door vrijwillige molenaars worden uitgevoerd. De molens maken onderdeel uit van het toeristisch product Fryslân. Dit stuk cultuur moet worden behouden, daarvoor staan wij ook en daarbij volgen wij het rijksbeleid. Bij dit alles is zorgvuldige omgang met de monumentale waarden ons uitgangspunt.

We hebben alleen onze beleidsdoelen aangescherpt, in die zin dat wij onze hoofddoelstelling van het behouden en beheren van onze molens een nog steviger fundament willen geven door de benodigde geldstromen voor langere tijd zo structureel mogelijk vast te leggen en door onze organisatie zo optimaal en effectief mogelijk in te richten en door onze positie in het netwerk te verstevigen. Alleen op deze wijze kan op de langere termijn een duurzaam molenbehoud worden gerealiseerd.

De hiervan afgeleide beleidsdoelen die wij voor 2017-2024 hebben, zijn dan ook:

- **“zorgen voor continue en structurele geldstroom voor de instandhouding van onze molens”**
- **“zorgen voor een goede professionele organisatie die dito werkzaamheden levert”**
- **“zorgen voor een breed draagvlak onder de inwoners in een goed samenwerkend Fries netwerk”**

4.2 onze financiële planning en prioritering

Moet het voorgaande leiden tot bijgestelde producten, planning of prioritering ?

Nee, onze opgave kunnen we binnen onze bestaande vier producten bewerkstelligen. Hooguit is er sprake van een intensivering van bepaalde werkzaamheden. We kunnen en willen onze doelstellingen nog steeds bereiken door:

- Het maken en uitvoeren van het jaarlijks vast te stellen meerjarig onderhoudsplan.
- Het maken van restauratieplannen en uitvoeren daarvan.
- Het inschakelen van gediplomeerde molenaars die op vrijwillige basis de molens met regelmaat laten draaien / malen en het beheer van de molen en het molenerf .
- Het inzetten van de molens bij extreem waterbezwaar, op verzoek van Wetterskip Fryslân.
- Het inzetten van molens voor de opleiding van toekomstige molenaars.
- Het uitgeven van een kwartaalblad, bestemd voor publiciteit , externe voorlichting en als bindend orgaan voor donateurs, subsidiegevers en de molenaars.
- Het verzorgen van een eigen website om ons culturele erfgoed onder de aandacht van een breder publiek te brengen en informatie te geven over de activiteiten van de Stichting en daarmee tevens donateurs te werven.
- Het onder de aandacht brengen van het molenbestand bij bedrijven en instanties op het gebied van recreatie en toerisme .

Hiernaast hebben we in paragraaf 3.2 acties benoemd, om de voornoemde taken nog meer toekomstbestendig te maken. Ten aanzien van de planning en de prioriteit betekent dat alles nog steeds in het teken staat van onze eerste prioriteit: het duurzame onderhoud en beheer van onze molens. Binnen de werkzaamheden en acties die daar voor nodig zijn, geven we prioriteit aan die acties die op korte(re) termijn nodig zijn. Zo hoeft het bewerkstelligen van handhaving van provinciale boekjaarsubsidie voor 2021 e.v. eerst nog niet te worden opgepakt daar deze middelen nog tot 2020 zijn vastgelegd. Als naar de acties wordt gekeken, kennen wij de volgende acties hoge prioriteit toe, en in de volgende prioriteitsvolgorde:

1. Verkrijgen POM-status;
2. Continueren provinciale bijdrage (jaarlijks €150.000) vanaf 2018;
3. Ophogen gemeentelijke bijdrage van 25% naar 35%;
4. Structurele en programmatisch financiële ondersteuning door de fondsen;
5. Extra financiële bijdrage voor de publieksfunctie en het PR-beleid.

Deze acties dienen dan ook in 2017 en 2018 te worden uitgevoerd. De andere acties zijn minder urgent (o.a. door de termijn waarop ze spelen) of hebben een dermate continu karakter, dat zij niet in categorieën als 'midden' of 'laag' kunnen worden geclassificeerd.

Het voorgaande dient binnen de bestaande producten en de daarvoor staande begroting plaats te vinden.

Meerjaren Beleids- en productbegroting (uit; "Activiteitenplan 2017-2020"):

Product	Begrote kosten Productplan 2016	Beleidsplan 2017-2020			
		Begrote kosten 2017	Begrote kosten 2018	Begrote kosten 2019	Begrote kosten 2020
Uitvoeren Onderhoud aan molens	350.000	350.000	350.000	420.000	420.000
Uitvoeren Restauratie aan molens	250.000	250.000	250.000	200.000	200.000
Laten malen van molens / instandhouding	69.000	69.000	69.000	70.000	70.000
PR-activiteiten	8.500	8.500	10.000	10.000	11.000
TOTAAL	677.500	677.500	679.000	700.000	701.000
Boekjaarsubsidie Provincie Fryslân	239.787	89.800	89.800	145.000	145.000

Vanaf de nieuwe Brim-periode geeft 15 % van € 60.000,- een verhoging van € 52.500,- naar € 63.000,- per jaar. Een 25% bijdrage op onderhoud geeft € 105.000,- Dit is ons uitgangspunt na 2018

Deze begroting eindigt in het jaar 2020 vanwege het feit dat de provincie Fryslân boekjaarsubsidie heeft toegezegd t/m het jaar 2020. Na 2020 breekt een nieuwe provinciale subsidieperiode aan waarvan nu nog niet kan worden aangegeven of deze op de huidige gronden zal worden voortgezet.

4.3 risicoanalyse

Ook als wij goed functioneren, bestaan er een aantal risico's zoals :

1. het verkrijgen van onvoldoende gelden voor het onderhoud c.q. restauratie van molens, waardoor molens niet meer draai -en / of maalvaardig zijn en in verval raken;
2. ongevallen waarbij vrijwillige molenaars of bezoekers zijn betrokken;
3. bestuursaansprakelijkheid;
4. onvoldoende vrijwillig molenaars;

Aan de volgende mogelijke oplossingen willen wij in deze beleidsperiode werken:

Ad 1. Met onderbouwde argumenten van de overheden voldoende gelden verkrijgen; het aantrekken van sponsors en daarmee accepteren dat reclame bij molens wordt gemaakt. Als de consequentie van dit risico is dat onze molens in verval raken, zullen wij dat niet accepteren en er met gerichte maatschappelijke acties alles aan doen om dat te voorkomen. In uiterste noodzaak kan worden besloten om de stichting op te heffen en het molenbezit weer aan de voormalige eigenaren over te dragen.

Ad 2. Veiligheidsvoorzieningen in en rond de molens aan te brengen en deze ook actueel te houden; de betrokkenen wijzen op de veiligheidsvoorschriften en een aansprakelijkheidsverzekering afsluiten.

Ad 3. Zorgen voor een goed bestuur met voldoende interne en externe controles (accountant en audit-commissie) en het afsluiten van een aansprakelijkheidsverzekering.

Ad 4. Het blijvend beschikbaar stellen van molens als lesmolens aan de beide molenaarsverenigingen en met hen de molenaarsopleiding te promoten. Het inzetten van een molenaar op meerdere molens.

Om de continuïteit van een hoogwaardig bestuur te kunnen waarborgen en bij bestuursvacatures gericht opvolging te kunnen realiseren, stellen wij een protocol op. Aan de hand van de wenselijkheid van verschillende functies in het bestuur, wordt een profielschets opgesteld voor de benodigde bestuursfunctie. De voor die betreffende bestuursfunctie benodigde kwaliteiten zijn daarbij de eerste vereiste. Daaraan zullen onder tijdsdruk geen concessies worden gedaan.

4.4 tot slot

In dit Beleidsplan 2017-2024 is uitgegaan van een aantal verwachtingen en ontwikkelingen. Van sommige ontwikkelingen is nog niet helemaal duidelijk welke kant het uit zal gaan en wat daarvan de consequenties voor onze stichting en voor het in standhouden van de molens zullen zijn. Zodra dit duidelijker is, zullen wij dit Beleidsplan daarop evalueren en indien noodzakelijk, aanpassen.

Wij zullen in de periode 2017-2024 in staat zijn onze doelstelling te realiseren, als de provincie Fryslân de algemene kosten blijft betalen alsmede een bijdrage in de instandhouding garandeert van (liefst meer dan) 15%. Ondanks deze 'voorwaarde', blijven wij ons met volle overgave inzetten voor het behoud en beheer van onze molens. Als onbezoldigd bestuur geven wij hier leiding aan en worden daarbij ondersteund door adviserende leden op juridisch, cultuurhistorisch / monumentaal, molenbouw deskundig terrein en eventuele ingehuurd externe krachten.

Ons streven is en blijft gericht op een kwalitatief hoogwaardig molenbehoud in de provincie Fryslân waarbij de werking en in voorkomende situaties een ondersteunende waterbeheersingsfunctie van evident belang zijn. Onze slogan daarbij is : „ uw monumenten zijn onze zorg “, waarmee gezegd wil zijn dat wij de overheden ontzorgen met de uitvoeringspraktijk van het in stand houden van het aan ons toevertrouwde monumentensegment de molens.

Daarvoor is een goede vertrouwensrelatie met de betrokken overheden van groot belang en is een heldere verantwoording van beleid noodzakelijk. Mede hierdoor is een goede planning en controle een noodzaak. Hetzelfde geldt voor al onze subsidieverstrekken en ondersteunende partijen. Daarom leggen wij dit Beleidsplan 2017-2024 niet alleen voor aan de overheden, maar dragen wij dit ook uit aan alle andere partners in het veld en iedereen die belangstelling heeft voor het behoud van dit cultureel erfgoed in het algemeen en ons daar bij wil ondersteunen in het bijzonder.

Het bestuur

Leeuwarden, 11 januari 2017

Ondertekening:

W. Schukken
(voorzitter)

J.J. Poorte
(secretaris)

Samenvatting

In dit Beleidsplan 2017-2024 hebben wij onze toekomstvisie neergelegd. Dit is de basis voor onze (toekomstige) rol op het gebied van 'erfgoedzorg' in het algemeen en het behoud en beheer van de molens in de provincie Fryslân in het bijzonder. Dit Beleidsplan 2017-2024 is daarmee ook een samenvatting en vastlegging van al onze vernieuwde beleids- en andere plannen die richting geven aan onze toekomstvisie voor onze molens, zoals ons Visiedocument Molenbehoud en ons Activiteitenplan 2017-2020 (vastgesteld d.d. 28-8-2016). Derhalve is dit Beleidsplan ook een actualisatie van het Beleidsplan 2013-2016.

Aan de hand van de huidige situatie (Hoofdstuk 1) en de ontwikkelingen en verwachtingen die daar bij spelen, hebben wij de gewenste situatie (Hoofdstuk 2) geschetst en benoemd wat wij in 2024 willen hebben bereikt:

▽ Continuïteit;

Al onze 42 molens zijn goed onderhouden en de bouwtechnische staat van alle molens heeft minimaal de kwalificatie 'redelijk';

▽ Kwaliteitsborging;

Onze organisaties is zodanig verder geperfectioneerd dat wij de POM-status hebben verkregen en de kwaliteit van onze werkzaamheden blijvend is geborgd;

▽ Publieksfunctie;

Onze PR en promotie heeft geleid tot een breed draagvlak onder de inwoners van onze provincie aangaande het erfgoed in het algemeen en onze molens in het bijzonder;

▽ Voldoende financiën;

Onze missie en doelstelling kunnen we blijvend realiseren doordat de benodigde financiën structureel en programmatisch beschikbaar zijn;

▽ Uitgebreid netwerk;

Onze samenwerking met de partners in het werkveld (overheid, maatschappelijke en cultuurhistorische organisaties, landelijke- en regionale molenorganisaties, molenaars, donateurs en inwoners) is zodanig geïntensiveerd dat sprake is van een echt Fries molennetwerk waar wij de drijvende kracht in zijn.

Om dit te kunnen realiseren, gaan we aan een drietal sporen werken: financiën, organisatie en netwerk. Wat er voor nodig is om die gewenste situatie te bereiken, is aan de hand van een analyse van onze werkzaamheden en producten (Hoofdstuk 3) benoemd, alsmede welke uitdagingen er zijn en welke acties per spoor daar voor nodig zijn. Deze acties zijn in een prioriteitsvolgorde gezet (Hoofdstuk 4) en betreffen:

1. Verkrijgen POM-status;
2. Continuëren provinciale bijdrage (jaarlijks €150.000) vanaf 2018;
3. Ophogen gemeentelijke bijdrage van 25% naar 35%;
4. Structurele en programmatisch financiële ondersteuning door de fondsen;
5. Extra financiële bijdrage voor de publieksfunctie en het PR-beleid.

Deze acties kunnen we realiseren binnen de bestaande producten. Ook onze missie en visie op hoe we het willen bereiken is niet veranderd. Onze missie blijft "om de aan ons toevertrouwde molens als cultuurhistorische monumenten én als functionerende werktuigen te behouden, beheren en bewaren. Dit uit respect voor hun betekenis in onze geschiedenis". Ook onze algemene doelstelling blijft hetzelfde: "Het bevorderen en verzekeren van de instandhouding van molens in de provincie Fryslân door het naar vermogen onderhouden en restaureren van de in eigendom zijnde molens en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt". Ook blijven we onze visie trouw over hoe we met molens omgaan, over de uitvoeringspraktijk en onze visie op ons eigen handelen, zoals vastgelegd in het Visiedocument Molenbehoud. Molens moeten kunnen blijven malen en dat laten malen van molens moet door vrijwillige molenaars worden uitgevoerd. De molens maken onderdeel uit van het toeristisch product Fryslân. Dit stuk cultuur moet worden behouden, daarvoor staan wij ook en daarbij volgen wij het rijksbeleid. Bij dit alles is zorgvuldige omgang met de monumentale waarden ons uitgangspunt.

We hebben alleen onze beleidsdoelen aangescherpt, in die zin dat wij onze hoofddoelstelling van het behouden en beheren van onze molens een nog steviger fundament willen geven door de benodigde geldstromen voor langere tijd zo structureel mogelijk vast te leggen en door onze organisatie zo optimaal en effectief mogelijk in te richten en door onze positie in het netwerk te verstevigen. Alleen op deze wijze kan op de langere termijn een duurzaam molenbehoud worden gerealiseerd.